

Crítica de Ponç Puigdevall a *Els estranys* de Raül Garrigasait

El País / Quaderns (02/02/2017)

L'any 1837, Rudolf von Wielemann, un aristòcrata prussià, protagonista d'*Els estranys*, primera novel·la de Raül Garrigasait (Solsona, 1979), per imperatiu familiar s'uneix als tradicionalistes que lluiten en la primera guerra carlina, però l'absència de calma que experimenta d'ençà que arriba a Solsona no és deguda a l'aire bèl·lic que es respira a la zona, sinó a la vida ordinària, que se li converteix en una realitat magnètica molt llunyana, intricada, invisible i tan difícil de comprendre com una culpa o una angoixa que provinguessin d'una dimensió hostil de l'infinit. A ningú li importa gens la carta de recomanació que du del seu oncle, no sembla que hi hagi entre les autoritats carlines algun responsable que vulgui donar-li cap ordre, i l'idioma de seguida es revela com un obstacle infranquejable. A l'hospital, en comptes d'ajudar les monges, Wielemann es desmaia i rodola escales avall quan veu un metge que serra l'os de la cama d'un ferit amb un ganivet de carnisser, el seu organisme no tolera la ingesta de cargols, i als últims capítols corre per la ciutat amb el martiri d'una llaga a la boca "que exterminava tots els pensaments d'una batzegada". A la casa on s'ha hostatjat durant tota la novel·la, tampoc ha pogut dormir gaire bé per culpa dels sorolls imprecisos que li arribaven del pis de dalt. Al costat de les peripècies d'aquest protagonista, hi ha els passos d'un altre personatge, traductor i germanòfil com ho és Garrigasait a la vida real, que escriu el relat dels mesos que Wielemann s'està a Solsona de la mateixa manera que Buster Keaton s'estaria a l'infern.

Els estranys és menys una novel·la de la guerra carlina que l'autoritat d'una veu que narra una *drôle* de guerre: és un sostingut acte de domini, i no es tracta tant d'aconseguir una impressió o una il·lusió de veritat com d'obtenir que el lector assenteixi i admeti la instauració d'un univers de llenguatge: a Garrigasait no li interessa l'argument a la manera tradicional —el lector és conscient d'un passat i espera un desenllaç en el futur—, sinó la tensió que es va generant en el present, el pensament literari com una actitud davant de la realitat i la manera de percebre-la i expressar-la a través de l'estil. El narrador posa sobre la taula unes condicions preemptòries, i es

poden acceptar o no, però no discutir-les, i, en qualsevol cas, pàgina rere pàgina, el narrador no para de recordar qui mana durant la lectura.

A la novel·la no hi ha cap altra realitat ni cap més valor que la veu deliberadament i òbviament artificiosa que narra, i, amb una prosa admirable, minuciosa, àgil i diàfana, són múltiples les ocasions en què Garrigasait hi fa esclatar unes imatges dotades d'una extraordinària capacitat explicativa per suggerir dimensions enigmàtiques, subratllar amb llum l'evidència de les seves ombres i entronitzar incerteses. Els elements dramàtics de la novel·la conviuen —com si fos una necessitat— amb els grotescos, i el conjunt dels uns i els altres assoleix una categoria de misteri i uns perfils d'irrealitat o d'irracionalitat d'una enorme eficàcia humorística: a *Els estranys* hi desfila una caravana portentosa de personatges que semblen disputar-se el mèrit de ser el més estrambòtic o original —el Sextet Desconjuntat és equiparable als bessons kafkians d'*El castell*—, tot i que seria erroni suposar que aquests tipus extravagants tenen una dimensió simbòlica perquè cada un dels comparses pintorescos que figuren en el relat aporten una llum peculiar sobre les raons i els desvaris que originen la guerra. La intriga central, la inquietud inactiva de Wielemann, es conjuga molt bé amb escenes o situacions que constituïrien per elles mateixes uns textos autosuficients, però, gràcies a la solidesa de l'impecable art de narrar de Garrigasait, aquestes cèl·lules de possible consistència independent es lliguen entre si amb la certesa aclaparant que només podia ser d'aquesta manera.

A *Els estranys*, escriptura i imaginació avancen amb una harmonia feliç per donar alè a una novel·la on el lector troba l'escriptor en ple procés creatiu i un espai de vida sorprenent i versemblant alhora, commovedor i profund, que li permet recuperar el miratge de la innocència de les primeres lectures. Mentre es llegeix aquest llibre, a més, es té la convicció que s'hi ha de tornar una altra vegada, i que aleshores encara serà més bo